

5/5

Povinnosti lékaře ve zdravotním pojištění

Ing. Antonín Daněk

V souvislosti s vedením svých lékařských praxí vystupují lékaři ve zdravotním pojištění zpravidla ve dvojí roli – jednak jako osoby samostatně výdělečně činné, jednak jako zaměstnavatelé platící pojistné za své zaměstnance.

1. Povinnosti OSVČ ve zdravotním pojištění

V souvislosti s placením pojistného a plněním ostatních zákonných povinností OSVČ je především důležité, zda je v rozhodném období kalendářního roku samostatná výdělečná činnost pojištěnce hlavním nebo vedlejším zdrojem jeho příjmů.

Je-li pro lékaře samostatná výdělečná činnost hlavním zdrojem jeho příjmů, pak musí splnit zejména tyto povinnosti:

Povinnosti OSVČ ve zdravotním pojištění

Hlavní zdroj příjmů

- platit pravidelné měsíční zálohy na pojistné alespoň v minimální zákonné výši;
- pokud lékař zahájil svoji samostatnou výdělečnou činnost v roce 2011, případně v letech předcházejících, platí od měsíce podání Přehledu v roce 2012 zálohy na pojistné na základě výsledků svojí podnikatelské činnosti dosažených v roce 2011, od ledna 2012 však nejméně v částce 1 697 Kč;
- jestliže lékař zahajuje samostatnou výdělečnou činnost v roce 2012, přihlásí se do osmi dní u zdravotní pojišťovny jako osoba samostatně výdělečně činná. Od měsíce, ve kterém tuto činnost zahájí, platí minimální zálohy 1 697 Kč, pokud si sám nestanoví zálohu vyšší;
- zahajuje-li lékař svoji samostatnou výdělečnou činnost v roce 2012 a je-li současně osobou, pro kterou neplatí ve zdravotním pojištění z hlediska placení pojistného minimální vyměřovací základ (§ 3a odst. 3 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů; například osoba, za kterou je plátcem pojistného i stát), není povinen platit v roce 2012 zálohy na pojistné. Pojistné doplatí jednorázovou úhradou do osmi dní po dni, ve kterém v roce 2013 podá Přehled za rok 2012. Vykáže-li za rozhodné období kalendářního roku 2012 kladný hospodářský výsledek (zisk), bude v roce 2013 (od měsíce podání Přehledu) již zálohy platit.

Vedlejší zdroj příjmů

- V tomto případě není povinností lékaře platit zálohy na pojistné a pojistné doplatí jednorázově v roce 2013 v termínu výše uvedeném.
- Pokud je lékař současně zaměstnán a zaměstnání je hlavním zdrojem jeho příjmů, neplatí zálohy na pojistné v případě, kdy je v zaměstnání odváděno pojistné alespoň z minimálního vyměřovacího základu, tedy nejméně ve výši 13,5 % z minimální mzdy platné v roce 2012 (8 000 Kč).

Rozhodné období

Rozhodným obdobím pro placení pojistného OSVČ – lékaře je kalendářní rok, za který se pojistné platí. Nejkratším poměrným obdobím je jeden kalendářní měsíc. Pokud tedy OSVČ provozuje svoji samostatnou výdělečnou činnost alespoň jeden den v kalendářním měsíci, považuje se z hlediska zdravotního pojištění za OSVČ po celý tento kalendářní měsíc.

Vyměřovací základ

Vyměřovacím základem pro placení pojistného na zdravotní pojištění je u OSVČ sazba 50 % příjmů po odpočtu výdajů, s povinností dodržet minimální vyměřovací základ u těch OSVČ, na které se tato povinnost vztahuje. Placením alespoň minimálních záloh 1 697 Kč je v roce 2012 tato povinnost splněna. U spolupracující osoby se za příjem po odpočtu výdajů považuje její podíl na společných příjmech.

Maximální vyměřovací základ

OSVČ jsou povinny odvést pojistné z vyměřovacího základu, nejvýše však z maximálního vyměřovacího základu. Maximální roční vyměřovací základ, neboli 50 % příjmů po odpočtu výdajů, představuje v roce 2012 částka 1 809 864 Kč. Z této hodnoty se odvíjí i maximální možná záloha lékaře v roce 2012, která činí od měsíce podání Přehledu za rok 2011 částku 20 361 Kč. Maximální vyměřovací základ se nekrátí v závislosti na počtu měsíců podnikatelské činnosti.

Při souběhu zaměstnání se samostatnou výdělečnou činností platí částka maximálního vyměřovacího základu pro úhrn příjmů z obou těchto činností. V případě součtu vyměřovacího základu (vyměřovacích základů) zaměstnance a OSVČ je u této osoby v roce 2012 maximálním vyměřovacím základem již výše uvedená částka 1 809 864 Kč.

Pokud má zaměstnanec u jednoho zaměstnavatele více zaměstnání, dosažené částky hrubých příjmů se nejen pro účely výpočtu maximálního vyměřovacího základu sčítají.

Lékař a nemoc

Trvá-li nemoc lékaře jako OSVČ pouze po část kalendářního měsíce, nemá lékař v tomto směru žádnou úlevu, a pokud se jedná o hlavní zdroj příjmů, musí být i za tento měsíc zaplacen alespoň minimální záloha 1 697 Kč, jinými slovy musí být u OSVČ při odvodu pojistného dodržen minimální vyměřovací základ. Odlišně se postupuje v případech, kdy nemoc OSVČ trvá po dobu nejméně jednoho celého kalendářního měsíce. OSVČ není povinna platit zálohy za kalendářní měsíce, v nichž byla uznána po celý kalendářní měsíc neschopnou práce nebo jí byla nařízena karanténa podle zvláštních právních předpisů. Tuto skutečnost však musí OSVČ zdravotní pojišťovně průkazně doložit (zpravidla kopií neschopenky), neboť za běžného stavu není zdravotní pojišťovně tato skutečnost známa, resp. ji nemůže předpokládat. Tuto okolnost lze sice dokladovat i se zpětnou platností, nicméně jejím opožděným oznámením vzniká problém jak na straně OSVČ, tak následně u zdravotní pojišťovny, kdy dodatečně dochází ke změně výše placené zálohy včetně navazujícího odvodu pojistného z minimálního vyměřovacího základu, platného pro OSVČ. Z obecného pohledu lze konstatovat, že pojistné se sice platí i za měsíce, kdy je OSVČ nemocná, nicméně zvýhodnění OSVČ spočívá ve skutečnosti, že pokud měla nárok na výplatu nemocenského po celý kalendářní měsíc, nemusí být za tento měsíc dodržen minimální vyměřovací základ. Jestliže tento celoměsíční nárok na nemocenské není, musí být i v těchto měsících minimum dodrženo.

Povinnost podat Přehled

OSVČ je povinna podat zdravotní pojišťovně (pojišťovně – v případě změny zdravotní pojišťovny) Přehled nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla podat daňové přiznání za příslušný kalendářní rok. Zpracovává-li OSVČ daňové přiznání daňový poradce, je OSVČ povinna tuto skutečnost

doložit zdravotní pojišťovně do 30. dubna kalendářního roku, ve kterém má povinnost podat daňové přiznání za předcházející kalendářní rok. V návaznosti na účinnost daňového řádu je možno podat Přehled za rok 2011 nejpozději k datům 2. 5. 2012 (bez daňového poradce), resp. 1. 8. 2012 (s daňovým poradcem).

Pokud OSVČ během rozhodného období změnil zdravotní pojišťovnu, musí odvést těmto pojišťovnám poměrnou část pojistného, a to podle doby pojištění u každé z nich. Za měsíce, ve kterých bylo podnikání hlavním zdrojem příjmů, musí podnikatel odvést zdravotní pojišťovně, u které byl v té době pojištěn, pojistné vypočtené alespoň z minimálního vyměřovacího základu. V případě změny zdravotní pojišťovny je povinností osoby samostatně výdělečně činné oznámit nově zvolené zdravotní pojišťovně výši záloh vypočtených z vyměřovacího základu.

Přeplatek lékaře – OSVČ na pojistném za rok 2011 může vzniknout například tím způsobem, že na základě příznivého vývoje ekonomických výsledků samostatně výdělečně činnosti za rok 2010 platil v roce 2011 vysoké zálohy na pojistné, avšak v důsledku horších výsledků za rok 2011 mu vznikla povinnost zaplatit za tento rok nižší pojistné.

V případě řešení přeplatku pojistného lze postupovat dvojným způsobem. Lékař buď může požádat zdravotní pojišťovnu o převedení přeplatku na úhradu záloh na pojistné pro příští období, anebo požádá o jeho vrácení, přičemž za podání žádosti se považuje i předložení Přehledu. Zdravotní pojišťovna je pak podle zákona povinna vrátit přeplatek do jednoho měsíce od jeho zjištění za předpokladu, že lékař nemá vůči zdravotní pojišťovně splatný závazek.

Změna zdravotní pojišťovny**Přeplatek na pojistném**